

*Ми їстимось за те, чому
немає цін в усьому світі –
за Батьківщину.*
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Випуск № 5(33) 2024

Київ – 2024

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

(Series «Management and administration», Series «Law», Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)

Issue № 5(33) 2024

Kyiv – 2024

ISSN 2786-5274 Print

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33))

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2024. № 5(33) 2024. С. 1489.**

*Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 06.05.2024, № 3/5-24)*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.*

*Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук
Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації
«Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і
психологів з духовно-морального виховання».*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290
журналу присвоєно категорію "Б" із права*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89
журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво
та торгівля, 015 - професійна освіта*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1035 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальності 053 - психологія*

*Наукове видання включено до міжнародної наукометричної
бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google
Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.*

*Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління,
права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення
результатів наукових досліджень.*

**Головний
редактор**

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Абуселідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

УДК 378.147:502

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-1075-1088](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-1075-1088)

Гапон-Байда Людмила Володимирівна аспірантка кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Мала Шияновська, 2, м. Київ, 01011, тел.(050) 959-68-53, <https://orcid.org/0000-0003-0352-9447>

Деркач Тетяна Михайлівна доктор педагогічних наук, професор, декан факультету хімічних та біофармацевтичних технологій, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Мала Шияновська, 2, м. Київ, 01011, тел. (097) 269-14-64, <https://orcid.org/0000-0003-1087-8274>

РОЗВИТОК СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ТВОРЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Описано результати аналізу стану розвитку наукової, творчої та технологічної складових професійної діяльності у студентів творчих спеціальностей 015, 022, 023. Для кожної із трьох спеціальностей досліджено показники трьох ЗВО. Розвиток складових професійної діяльності базувався на аналізі програмних результатів навчання (ПРН), які містяться у затверджених стандартах спеціальностей, ОПП окремих ЗВО, а також з урахуванням змісту силабусів освітніх компонент професійних дисциплін. Розподіл ПРН здійснювався експертним шляхом на основі їх опису в дійсних стандартах, ОПП, силабусах та таксономії Блума. Встановлено, що в ПРН закладено формування однієї або відразу двох, трьох складових. В усіх ЗВО показник технологічної складової переважає внесок творчої в 1.48-3.82 рази. Показники наукової складової поступають творчій в межах 0.75-0.9 для спеціальностей 022 та 023, а для спеціальності 015 переважають творчу у 1.27-1.32 рази. Корекції ЗВО спеціальності 015 призвели до подальшого зростання як наукової, так і творчої складових у всіх ЗВО. Внески вищів спеціальності 022 не вплинули на підвищення показника наукового аспекту відносно творчої, але підвищили технологічну до 1.89-2.54. Для спеціальності 023 внески викладачів різних ЗВО сприяли або зростанню, або зменшенню наукової складової. Спростовано гіпотезу про недостатньо сформовану наукову складову у всіх майбутніх фахівців творчих напрямків. Дана проблема характерна лише для спеціальностей 023 та 022. Для спеціальності 015 навпаки недорозвиненою є творча складова. Проблема нерівномірного розвитку трьох складових полягає в неоптимальній побудові освітнього процесу. Перспективи подальших досліджень полягають у впровадженні в освітній процес проєктного навчання для забезпечення одночасного та

рівномірного розвитку складових професійної діяльності майбутніх фахівців творчих напрямків в умовах сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток; аспекти сталого розвитку; творчі спеціальності; професійна освіта; складові професійної діяльності; проектування; державні стандарти; технологічна складова; наукова складова; творча складова.

Hapon-Baida Liudmyla Volodymyrivna PhD student at the Department of Professional Education in Technologies and Design, Kyiv National University of Technologies and Design, Mala Shyianovska St, 2, Kyiv, 01011, tel.: (050)959-68-53, <https://orcid.org/0000-0003-0352-9447>

Derkach Tetiana Mychailivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Chemical and Biopharmaceutical Technologies, Kyiv National University of Technologies and Design, Mala Shyianovska St, 2, Kyiv, 01011, tel.: (097)269-14-64, <https://orcid.org/0000-0003-1087-8274>

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL ACTIVITY COMPONENTS FOR STUDENTS OF CREATIVE SPECIALITIES

Abstract. The analysis results of developing scientific, creative and technological components of professional activity among students of creative specialities 015, 022, 023 are described. The development of the components of professional activity was based on the analysis of the program learning outcomes (PLO), which are contained in the approved standards of specialities, educational and professional programs (EPP) of individual institutions of higher education (IHE), as well as taking into account the content of the syllabi of individual educational components (OC) of professional disciplines. The distribution of PLO was carried out by an expert based on the descriptions of valid standards, EPP and syllabi, and Bloom's taxonomy. It has been established that the formation of one, two, or three components is laid down in the PLO. In all IHEs, the technological component's indicator outweighs the creative component's contribution by 1.48-3.82 times. The indicators of the scientific component are inferior to the creative one in the range of 0.75-0.9 for specialities 022 and 023, and for speciality 015, they exceed the creative one by 1.27-1.32 times. Corrections of the 015 professional training program led to further growth of scientific and creative components in all training programs. The contributions of higher education institutions of speciality 022 did not affect the increase of the indicator of the scientific aspect relative to the creative aspect. Still, they increased the technological aspect to 1.89-2.54. For speciality 023, teachers of various higher education institutions contributed to either the growth or reduction of the scientific component. The hypothesis about an insufficiently formed scientific component in all future specialists in creative fields has been refuted. This

problem is characteristic only for specialities 023 and 022. For speciality 015, on the contrary, the creative component is underdeveloped. The issue of uneven development of the three components lies in the suboptimal construction of the educational process. Prospects for further research are the implementation of project-based learning in the educational process to ensure the simultaneous and uniform development of the components of the professional activity of future specialists in creative fields in conditions of sustainable development.

Keywords: sustainable development; aspects of sustainable development; creative specialities; professional education; components of professional activity; projecting; state standards; technological component; scientific component; creative component.

Постановка проблеми. Сучасний світ в умовах сталого розвитку вимагає від майбутніх фахівців творчих спеціальностей оццадливо відноситись до споживання природних ресурсів, переходити на інші види матеріалів, інструментів, технологій з метою зменшити вплив на навколишнє середовище та здоров'я людини. Ідея усвідомленого споживання формує певні умови роботи в соціальній, економічній та екологічній сферах, які тісно пов'язані з невід'ємними складовими професійної діяльності – науковою, творчою, технологічною. Це формує певні вимоги до підготовки здобувачів, які мають бути враховані під час їх навчання в ЗВО.

Для якісної професійної діяльності та конкурентоспроможності на ринку праці, майбутні фахівці творчих спеціальностей мають одночасно володіти науковою, творчою та технологічною складовими. Поєднання вищезазначених трьох складових у майбутніх фахівців значною мірою відбувається під час проєктування продукту праці [1; 2; 3]. Кожна сфера відповідає певному етапу проєктування. Наприклад, наукова складова полягає в пошуково-дослідницькій роботі, аналізі отриманої інформації, постановці мети, формуванні завдань, здійсненні фінансових розрахунків, виборі матеріалів, інструментів та плануванні часу. Творча складова пов'язана з творчим підходом до вирішення поставлених завдань, розробкою та виготовленням нового продукту праці. Технологічна складова передбачає реалізацію творчого задуму за допомогою відповідних технологій.

Таким чином, необхідним є рівномірний розвиток трьох складових професійної діяльності у майбутніх фахівців творчих спеціальностей. Саме в цій сфері виникає проблема, яким чином можливо визначити рівномірний розвиток наведених складових та оцінити наявність умов для рівномірного та одночасного їх розвитку під час навчання. Можливо припустити, що рівномірність та швидкість формування залежать від наявності, кількості та рівня досягнення програмних результатів (ПРН), які закладені розробниками в освітньо-професійні програми (ОПП) творчих спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сталість, як широке поняття, досліджується в різних сферах: політиці сталого міста, екології, розробках програмного забезпечення, електроенергетиці, релігії, освіті, підприємницькій діяльності, дизайні [4; 5; 6]. В загальному розумінні, сталість означає, що ресурси є обмеженими, і їх слід використовувати консервативно та розумно з огляду на довгострокові пріоритети та наслідки. Для збереження майбутніх поколінь та досягнення сталості в усіх сферах, ООН представила 17 глобальних цілей [7] щодо подолання бідності, захисту планети та забезпечення процвітання для всіх. Цілі сталого розвитку (ЦСР) покликані об'єднати різні аспекти, зокрема соціальний, екологічний та економічний. Їх не можна розглядати ізольовано, а лише як ланцюг взаємопов'язаних складових.

Наприклад, *екологічний аспект* полягає у збереженні навколишнього середовища, стійкій моді, зменшенні відходів, повторному використанні ресурсів. Він перш за все пов'язаний із технологіями, які використовує суспільство, рівнем їх розвитку, питомим споживанням сировини, рівнем переробки відходів. Досягнення екологічних ЦСР буде залежати від рівня опанування майбутніми фахівцями технологічної складової їх професійної діяльності, яка полягає у розробці, виготовленні, переробці продукції та відходів виробництва відповідно до усталених технологічних вимог та вимог оточуючого середовища. *Соціальний аспект* передбачає суспільний розвиток, згуртованість між громадами та культурами, підвищення якості життя, освіти, охорони здоров'я. Розвиток цих умов відбивається на творчості, підсилюючи попит на гуманістичні ідеї у творах митців, расову рівність, розвиток здорового способу життя, пріоритет демократичних цінностей. В такий спосіб соціальні ЦСР слугують орієнтиром та вимагають розвитку творчої складової професійної діяльності у майбутніх фахівців. *Економічний аспект* полягає в інноваціях, фінансових доходах без шкоди для навколишнього середовища, розвитку усвідомленого виробництва та усвідомленому споживанні. Фахівці в умовах сталого розвитку мають якнайширше використовувати сучасні матеріали, енергоощадні технології, створювати та поширювати нові технології переробки відходів. Такого роду діяльність фахівців творчих спеціальностей потребує розвитку наукової складової в їх професії, щоб досягти економічних ЦСР.

Саме за таких умов майбутні фахівці творчих спеціальностей будуть працювати та задовольняти потреби суспільства. Виникає значна потреба у підготовці студентів до умов сталого розвитку під час навчання у вищій школі [8]. Більшість науковців наголошують на необхідності трансформувати ЗВО у напрямку сталого розвитку [5]. Важливим є підготувати майбутніх фахівців творчих спеціальностей до поєднання трьох аспектів у професійній

діяльності, оскільки на ринку праці більшість організацій вже усвідомили важливість ЦСР [9] та займаються виготовленням сталого продукту [10].

З огляду на сучасний розвиток світу, зв'язок творчої складової з суспільним аспектом є найбільш реалізованим [11; 12; 13]. Дизайнери відіграють ключову роль у переході до сталого розвитку [6]. Маючи креативний підхід, вони здатні запропонувати споживачу безліч альтернативних варіантів продукту та задовольнити їх потреби.

Щодо реалізації зв'язку технологічної складової та екологічного аспекту, ситуація дещо складніша. Фахівці творчих спеціальностей добре володіють технологіями, знають як виготовити той чи інший продукт, а усвідомлення, розуміння сталого виробництва та споживання часто відсутнє. В багатьох випадках здобувачі освіти байдуже відносяться до переробки, оскільки не усвідомлюють її важливість для екології [2], не розуміють переваг переробки відходів [3], не цікавляться даною ідеєю [14]. Серед головних причин цього можна назвати недостатню підготовку до сталого виробництва [2] та відсутність внутрішньої мотивації.

Ситуація реалізації зв'язку наукової складової та економічного аспекту є ще гіршою. У професійній діяльності фахівці творчих спеціальностей відмінно генерують безліч креативних ідей [15], вміють їх практично реалізувати, але не можуть науково мислити, дослідити ідею та обґрунтувати її. Для реалізації професійної діяльності на ринку праці та підвищення якості своєї продукції майбутні фахівці мають розуміти закономірності розвитку ринкової економіки, особливості ринкових відносин [16], аналізувати їх та застосовувати в професії. Відомо, що у майбутніх фахівців досить часто спостерігаються складності з опануванням економічної (наукової складової) – розрахунок бюджету, формулюванням теми, мети, завдань, розробка методики розв'язання проблеми та її реалізація [3].

Причини проблем з нерівномірністю та одночасністю формування трьох складових професійної діяльності студентів творчих спеціальностей, що відповідають аспектам сталого розвитку можуть бути пов'язані із недосконалістю розроблених освітньо-професійних програм (ОПП) спеціальностей 023 Образотворче мистецтво та реставрація, 022 Дизайн, 015 Професійна освіта (Дизайн) (далі – спеціальності 023, 022 та 015 відповідно) та силабусів обов'язкових дисциплін професійного спрямування (освітні компоненти – ОК).

Мета статті. Проаналізувати сучасний стан розвитку складових професійної діяльності у майбутніх фахівців творчих спеціальностей на основі затверджених стандартів вищої освіти та ОПП декількох ЗВО відповідного профілю.

Методи дослідження. Стан сучасної підготовки майбутніх фахівців згідно стандартів [11; 12; 13]: за спеціальностями 023 та 022 розглянуто на

прикладі трьох ЗВО, а саме Київського національного університету технологій та дизайну (КНУТД), Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені М. Бойчука (КДАДПМД) та Львівської національної академії мистецтв (ЛНАМ); за спеціальністю 015 – на прикладі трьох вишів КНУТД, Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (ПНПУ) та Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. Ушинського (ПдНПУ).

Аналіз ПРН, що включають різні аспекти професійної діяльності, проводився на трьох рівнях. Перший рівень – це рівень затверджених державних стандартів вищої освіти для кожної спеціальності.

Другий рівень – це рівень ОПП окремих ЗВО, які з причини наявної академічної свободи можуть додавати окремі додаткові програмні результати за своїм вибором до державного стандарту. Даний підхід надав можливість оцінити різницю між ЗВО у створенні умов для рівномірного розвитку трьох складових професійної діяльності майбутнього фахівця.

Третій рівень – це розподіл ПРН між окремими освітніми компонентами (ОК) у досліджених ЗВО. Стандартизовані для даних спеціальностей ПРН підкріплюються закладеними результатами навчання в силабусах дисциплін професійного напрямку. Це дає можливість викладачам вносити корективи на власний розсуд, підсилюючи або послаблюючи опанування різних складових професійної діяльності. Даний підхід надає можливість зрозуміти фінальний внесок кожного ЗВО у вирішення проблеми забезпечення одночасного та рівномірного розвитку наукового, творчого та технологічного аспектів майбутньої професії.

Розподіл ПРН між аспектами оцінювався експертним шляхом, виходячи із їх описів та таксономії Блума з відповідними дескрипторами. Ключові слова для когнітивної (пізнавальної) сфери, асоціюються в першу чергу з науковим аспектом діяльності, психомоторної (діяльнісної) сфери – з технологічним, ціннісно-мотиваційної – творчим. Кореляція між рівнями з класифікації дескрипторів та аспектами професійної діяльності є умовною.

Показано, що у деякі ПРН закладений розвиток лише однієї професійної складової, в інші – одночасно двох або трьох. Тоді, якщо переважає один з аспектів, його вклад дорівнює 100%, якщо два аспекти – по 50%, якщо три аспекти, то вклад кожного становив третину. Приклад розподілу для декількох ПРН державного стандарту спеціальності 023 наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Приклади розподілу окремих ПРН державного стандарту спеціальності 023 між трьома аспектами

Опис ПРН	Дескриптори		
	Наукова (%)	Творча (%)	Технологічна (%)
ПРН1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу	0%	Застосовувати для створення (100%)	0%
ПРН2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях	Виявляти сучасні знання і розуміння (50%)	0%	Застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях (50%)
ПРН9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.	Застосовувати, знаходити, вибирати, розширювати (33%)	Модифікувати, створювати, пропонувати, розробляти, планувати (34%)	Використовувати, копіювати, наслідувати, конструювати (33%)

Джерело: сформовано авторами

Для спрощення аналізу отриманих результатів, сумарні показники внесків наукової та технологічної складової було віднесено до сумарного показника творчої складової, який таким чином було умовно прийнято за одиницю. В подальшому аналізувалися саме показники відношень наукової та технологічної складової до показника творчої.

Результати дослідження. Результати по співвідношенню внесків ПРН ОПП та ОК спеціальностей 023, 022, 015 досліджуваних ЗВО до наукового та технологічного аспектів професійної діяльності у порівнянні із творчим наведено на рис. 1. Порівняння освітніх програм ЗВО (блакитні стовбці на рис. 1) вказують на наступне:

1) Показник технологічної складової переважає внесок творчої у всіх ЗВО і всіх спеціальностях. Найбільший показник 3.82 демонструє ПНПУ спеціальності 015, а найнижчий показник 1.48 має КНУТД спеціальності 023. Також показник технологічної складової збільшується від спеціальності 023 (1.48) до 015 (3.82). Отримані результати є очікуваними, оскільки добре корелюють з основними принципами освіти: на рівні бакалаврату більше уваги приділяється саме вивченню технологічних основ майбутньої професії, а вже на рівні магістратури – надається увага розвитку вмінь аналізувати та творити, які відносяться до наукової та творчої складових.

2) У ЗВО спеціальностей 022, 023 показники наукової складової поступаються творчій, варіюючись в межах 0.75-0.9. Для спеціальності 015 навпаки показник наукової переважає творчу (1.27-1.32).

Результати аналізу змісту силабусів (ОПП+ОК або жовті стовбці на рис. 1), надають інші результати:

1) Корекція ЗВО КНУТД, ПНПУ, ПдНПУ спеціальності 015, вишів КНУТД та ЛНАМ спеціальності 023 через зміст силабусів призвели до зростання показників наукової складової вище рівня творчої в межах 1.12-1.45. Для всіх університетів спеціальності 015 науковий аспект навіть перевищив (1.34-1.45) закладену частку в ОПП (1.27-1.32).

2) Для ЗВО КДАДПМД та ЛНАМ спеціальності 022 частка наукової складової майже досягла показника творчої (0.9). Для вишів КНУТД спеціальності 022 та КДАДПМД спеціальності 023 показник наукової складової понизився нижче рівня творчої до 0.69 для КНУТД, та до 0.76 для КДАДПМД та нижче закладених часток в ОПП 0.77 і 0.9, відповідно.

3) Корекція викладачів ПНПУ, ПдНПУ спеціальності 015 та КНУТД спеціальності 023 підвищили технологічну складову по відношенню до творчої (1.92-4.41), а також перевищили закладені частки в ОПП (1.48-3.82).

4) Для решти університетів трьох творчих спеціальностей технологічна складова підвищилася по відношенню до творчої в межах 1.46-3, але опустилася нижче частки закладеної в ОПП (1.58-3.36).

Незважаючи на те, що спеціальності 023, 022, 015 відносно близькі одна до одної, результати виявилися різними. Наведена гіпотеза та запропонована методика дозволяє проаналізувати дві речі. По-перше, порівняти характеристики діючих стандартів по різних творчих спеціальностях. По-друге, в'яснити, яким чином окремі ЗВО впливають на зміст освіти, використовуючи надані їм можливості створювати в рамках автономії унікальні ОПП та варіювати зміст окремих освітніх компонентів. Всі отримані результати зведено до одного рисунка (рис. 2), де окремо наведені дані для наукової та технологічної складових по відношенню до творчої, яка завжди дорівнює одиниці.

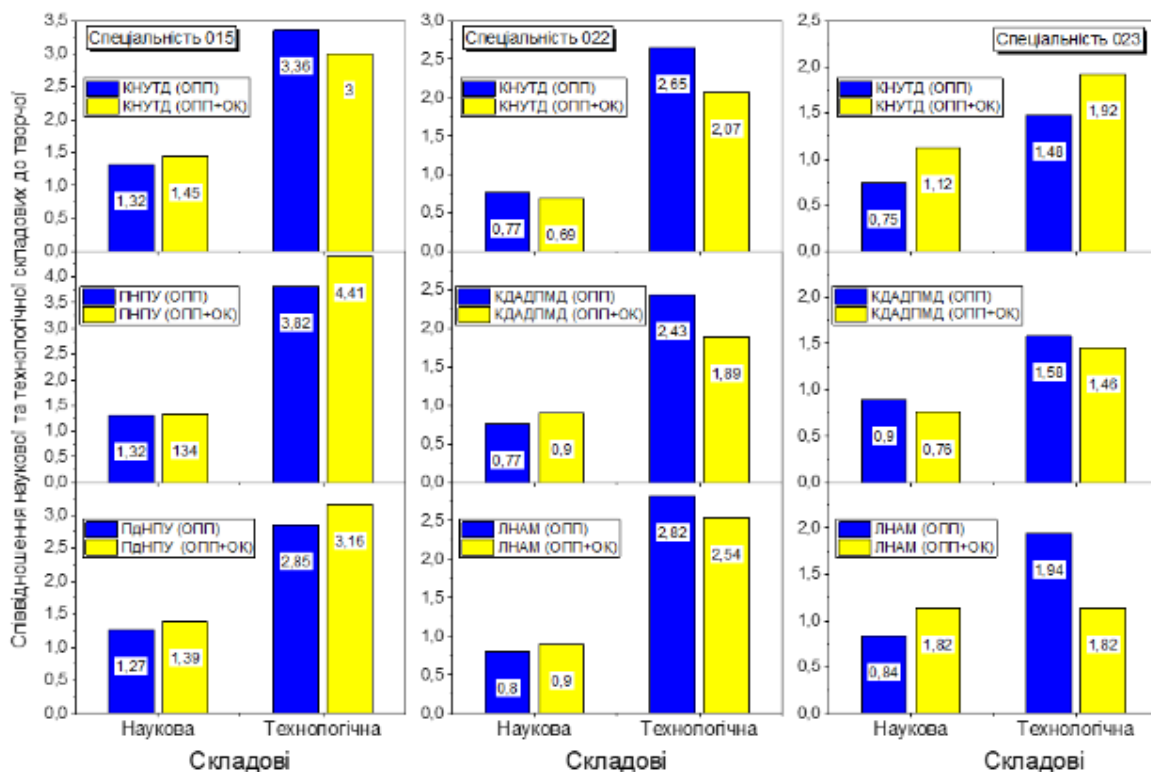

Рис. 1. Відносний розподіл ПРН між науковою та технологічною складовими професійної діяльності по відношенню до творчої у розрізі ЗВО та спеціальностей. Блакитні стовбці враховують ОПП ЗВО, а жовті – додатково вплив ПРН окремих освітніх компонентів

З наведених даних на рис. 2 для спеціальності 015, на перший погляд, ситуація виглядає близькою до ідеальної: наукова складова в освітніх програмах всіх ЗВО лише на 2-10% переважає показник державного стандарту. В той же час відношення до творчої складової варіюється в межах 1.34-1.45. Якщо глянути на технологічну складову, помітним є, що даний показник у двох випадках менше стандарту (КНУТД на 11% та ПдНПУ на 6%), а в одному – значно більше (ПНПУ на 31%).

Очевидним стає, що для даної спеціальності проблемним є замала частка творчої складової в ОПП у порівнянні з науковою та технологічною, що у своє чергу говорить про її недооцінку. На відміну від 022 та 023, спеціальність 015 можна умовно прирівняти до творчих лише частково. Студенти не проходять відбору на творчих конкурсах. Цей факт ще більш підсилює проблему, коли в умовах недостатньої уваги до розвитку творчої складової випускникам цієї спеціальності складно утримувати рівновагу між трьома складовими професійної діяльності.

Для наукової складової спеціальності 022 відносні показники КДАДПМД та ЛНАМ перевищують державний стандарт, а КНУТД – ні. Для всіх трьох ЗВО відносна величина наукової складової менше одиниці, тобто в порівнянні поступається творчій. Для двох ЗВО різниця виглядає незначною (0.9 проти 1), а для КНУТД є більш суттєвою (0.69). Ситуація для технологічної складової відрізняється – показники КНУТД та КДАДПМД менше показника державного стандарту, для ЛНАМ ситуація зворотна. Технологічна складова всіх трьох ЗВО перевищує творчу в межах 1.89-2.54.

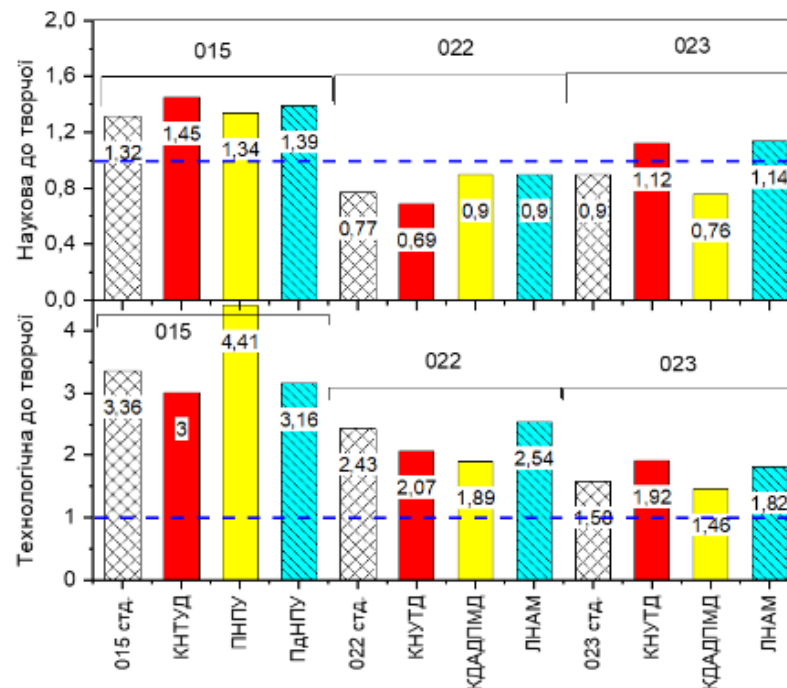

Рис. 2. Зведені дані співвідношення наукової та технологічної складових до творчої в ПРН державних стандартів спеціальностей 015, 022 та 023 (Стандарт) та в ОПП досліджуваних ЗВО, з урахуванням ОК

Для спеціальності 023 відносні показники наукової складової КНУТД та ЛНАМ (1.12-1.14) перевищують державний стандарт (рис. 2). А КДАДПМД демонструє недостатню увагу (0,76). Коливання показників технологічної складової відносно державного стандарту та творчої складової, не є надто суттєвими.

Таким чином, раніше зроблене припущення щодо недостатнього розвитку наукової складової у студентів всіх досліджених спеціальностей виявилось не зовсім вірним. Така проблема характерна лише для спеціальностей 022 та 023, але нетипова для спеціальності 015, для якої спостерігається недостатня розвиненість саме творчої складової.

Обговорення. Характер нерівномірного розвитку наукової, творчої та технологічної складових професійної діяльності фахівців творчих спеціальностей залежить як від спеціальності, так і від ЗВО. Це свідчить, що в основі проблеми лежить неоптимальна побудова освітнього процесу. ЗВО мають інструментарій для виправлення перекосів між окремими складовими навчання, але не завжди його використовують, а інколи, використовуючи, можуть погіршувати ситуацію. Про це свідчить порівняння оригінальних освітніх програм ЗВО (рівень ОПП) з державними стандартами (рівень стандартів), а особливо із фактичними освітніми програмами з урахуванням змісту освітніх компонентів (рівень ОПП+ОК). Відповідно, для вирішення проблеми рівномірного розвитку трьох складових професійної діяльності необхідним є поступове впровадження змін в ПРН освітніх стандартів спеціальностей 023, 022, 015 та ОПП ЗВО.

Для підготовки конкурентоспроможного та висококваліфікованого фахівця творчих спеціальностей необхідним є рівномірний розвиток трьох складових професійної діяльності саме на рівні бакалаврату. Оскільки не всі студенти вступають до магістратури, натомість відразу намагаються працювати у сфері професійної діяльності. У зв'язку з цим після бакалаврату на ринок праці має вийти вже сформований, якісно підготовлений фахівець.

Основним інструментарієм таких змін має бути впровадження педагогічних технологій, які б забезпечували одночасний та рівномірний розвиток. Аналіз аспектів професійної освіти, оточуючого середовища, що формується в умовах сталого розвитку, а також наявних педагогічних методів свідчить про перспективність впровадження в освітній процес проєктного навчання. Позитивними сторонами такого підходу є наступні:

1) Ряд досліджень підтверджує суттєве підвищення освітніх досягнень студентів, практикуючих проєктне навчання [17; 18].

2) Застосування елементів проєктного навчання сприяє розвитку ряду особистісних характеристик та навичок у студентів, які зазвичай розвинуті на низькому рівні. Це навички колективної роботи, підвищена мотивація та ефективність навчання, активність та самостійність у прийнятті рішень, інтеграція вмінь, набутих у різних галузях або технологіях, критичне мислення, націленість на вирішення проблеми, тощо [19].

3) Впровадження елементів проєктного навчання є найбільш ефективним, якщо воно застосовується з перших років навчання. Тоді здобувачі бакалаврату встигають набути необхідних знань та навичок до моменту написання кваліфікаційної роботи. Інакше у студентів виникають значні труднощі в опануванні елементів проєктного навчання [14].

Висновки. ПРН, прописані в освітніх стандартах спеціальностей 023, 022, 015 та додатково внесені окремими ЗВО, сприяють формуванню однієї або відразу двох, трьох складових професійної діяльності. Зміст ОПП показав, що показник технологічної складової переважає внесок творчої в усіх досліджуваних ЗВО та спеціальностях у 1.48-3.82 рази. Показники наукової складової поступаються творчій в межах 0.77-0.8 для спеціальності 022 та на рівні 0.75-0.9 для 023. У вишах спеціальності 015 навпаки показник наукової складової переважає творчу в межах 1.27-1.32.

Аналіз змісту ОК продемонстрував, що корекції викладачів ЗВО спеціальності 015 сприяють зростанню наукової складової (1.34-1.45) та технологічної складових (1.92-4.41) відносно творчої. Корекції викладачів спеціальності 022 не сприяли росту наукової складової (0.69-0.9) в порівнянні з творчою, але підвищили технологічну до 1.89-2.54. Для спеціальності 023 внески викладачів КНУТД та ЛНАМ вплинули на зростання впливу наукової складової (1.12-1.14), а викладачів КДАДПМД – ні. Технологічна складова підвищилася відносно творчої для всіх ЗВО (1.46-1.92), але понизилася в порівнянні із закладеною часткою в стандарті для КДАДПМД.

Первинна гіпотеза щодо недостатньої уваги до розвитку наукової складової у майбутніх фахівців творчих напрямків є вірною лише для спеціальностей 022 та 023, а для 015 характерним є недорозвинена творча складова.

Проблема нерівномірного розвитку трьох складових полягає в неоптимальній побудові освітнього процесу. Необхідно вносити зміни в стандарти творчих спеціальностей та ОПП ЗВО. Перспективи подальших досліджень полягають у впровадженні в освітній процес проєктного навчання для забезпечення одночасного та рівномірного розвитку складових професійної діяльності майбутніх фахівців в умовах сталого розвитку.

Література.

1. Ніколаєва Т. В., Ніколаєва Т. І. Роль активних засобів навчання в розвитку творчих здібностей студентів-дизайнерів у етнопросторі. *Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст*. 2014. Кн. 1. С. 350-353.
2. Derkach T. M., Bilianska M. M., Yaroshenko O. G. Understanding and attitude toward upcycling according to the survey of students of various specialities. *Journal of Physics: Conference Series*. 2023. Vol. 2611. P. 012020. URL: <https://doi.org/10.1088/1742-6596/2611/1/012020> (date of access: 17.04.2024).
3. Derkach T. M., Bilianska M. M., Yaroshenko O. G. Project-based learning as an approach to enhance ecological component in professional education. *Educational Technology Quarterly*. 2023. Vol. 4. P. 481-497. URL: <https://doi.org/10.55056/etq.638> (date of access: 17.04.2024).

4. Bar-ner H., Marom N. Performing, co-producing and strategizing for a sustainable city: Urban sustainability policy in Tel Aviv, 2000-2020. *Cities*. 2024. Vol. 147. P. 104782. URL: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2023.104782> (date of access: 17.04.2024).
5. Trevisan L. V., Filho W. L., Pedrozo E. A. Transformative organisational learning for sustainability in higher education: A literature review and an international multi-case study. *Journal of Cleaner Production*. 2024. Vol. 447. P. 141634. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2024.141634> (date of access: 17.04.2024).
6. Pineda A. F. V., Elle M., Iuel-Jensen J. The role of design in sustainable transitions: The case of mobility in greater Copenhagen. *Environmental Innovation and Societal Transitions*. 2024. Vol. 50. P. 100807. URL: <https://doi.org/10.1016/j.eist.2023.100807> (date of access: 17.04.2024).
7. United Nations. Transforming our world: The 2030 agenda for Sustainable development. URL: <https://doi.org/10.1891/9780826190123.ap02> (date of access: 17.04.2024).
8. Yakar-Pritchard G., Mazhar M. U., Domingues A. R., Bull R. Measuring the impact of student knowledge exchange for sustainability: A systematic literature review and framework. *Cleaner Production Letters*. 2024. Vol. 6. P. 100056. URL: <https://doi.org/10.1016/j.clpl.2024.100056> (date of access: 17.04.2024).
9. Федоришин В., Ткач М. Нелінійні підходи до фахової підготовки студентів факультетів мистецтв. *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 4. С. 137-146. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-137-146> (date of access: 17.04.2024).
10. Vilochani S., McAlloone T. C., Pigosso D. C. A. (2024). Consolidation of management practices for sustainable product development: A systematic literature review. *Sustainable Production and Consumption*, 45, 115–125. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2024.01.002>
11. Антонович Є. А., Іваненко Т. О., Корсунський В. О. та ін. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» від 13.12.2018р. № 1391. Київ : МОН України, 2018. 16 с.
12. Шеремет М. К., Горбатюк Р. М., Шишкіна М. П. та ін. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальність 015 «Професійна освіта (За спеціалізаціями)» від 21.11.2019р. № 1460. Київ : МОН України, 2019. 19 с.
13. Шуліка В. В., Печенюк Т. Г., Касьяненко Т. А. та ін. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» від 24.05.2019 р. № 725. Київ : МОН України, 2019. 16 с.
14. Derkach T. M., Shuhailo Y. V. Adapting engineering education to challenges of sustainable development. *IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science*. 2022. Vol. 1049. P. 012021. URL: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1049/1/012021> (date of access: 17.04.2024).
15. Фрицюк В., Марцева Л., Любарська Л. Створення підтримуючого середовища для розвитку креативності майбутніх фахівців. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2023. № 74. С. 60-65. URL: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-74-60-65> (date of access: 17.04.2024).
16. Стеблюк С. Формування економічної компетентності у майбутніх фахівців в умовах коледжу. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3-4(22-23). С. 271-282. URL: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2018.3-4.5697> (date of access: 17.04.2024).
17. Gangwar S. Effectiveness of project-based learning (constructivist learning approach) on students achievement in science at secondary level. *Educational Quest*. 2017. Vol. 8, no. 3. P. 737-741. URL: <https://doi.org/10.5958/2230-7311.2017.00129.5> (date of access: 17.04.2024).
18. Summers E. J., Dickinson G. A longitudinal investigation of project-based instruction and student achievement in high school social studies. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*. 2012. Vol. 6, no. 1. P. 82-103. URL: <https://doi.org/10.7771/1541-5015.1313> (date of access: 17.04.2024).
19. Kingston S. Project-Based Learning & Student achievement: What does the research tell us? *PBL Evidence Matters*. 2018. Vol. 1, no. 1. P. 1-11.

References.

1. Nikolaieva, T. V., & Nikolaieva, T. I. (2014). Rol aktyvnykh zasobiv navchannia v rozvytku tvorchykh zdibnosti studentiv-dyzaineriv u etnoprostorii [The role of active learning tools in the development of creative abilities of design students in ethnospace]. *Etnodyzain: yevropeyskyi vektor rozvytku i natsionalnyi kontekst - Ethnodesign: the European vector of development and the national context*, 1, 350-353 [in Ukrainian].
2. Derkach, T. M., Bilianska, M. M., & Yaroshenko, O. G. (2023). Understanding and attitude toward upcycling according to the survey of students of various specialities. *Journal of Physics: Conference Series*, 2611, 012020. doi: 10.1088/1742-6596/2611/1/012020.
3. Derkach, T. M., Bilianska, M. M., & Yaroshenko, O. G. (2023). Project-based learning as an approach to enhance ecological component in professional education. *Educational Technology Quarterly*, 4, 481-497. doi: 10.55056/etq.638.
4. Bar-ner, H., & Marom, N. (2024). Performing, co-producing and strategizing for a sustainable city: Urban sustainability policy in Tel Aviv, 2000-2020. *Cities*, 147, 104782. doi: 10.1016/j.cities.2023.104782.
5. Trevisan, L. V., Filho, W. L., & Pedrozo, E. A. (2024). Transformative organisational learning for sustainability in higher education: A literature review and an international multi-case study. *Journal of Cleaner Production*, 447, 141634. doi: 10.1016/j.jclepro.2024.141634.
6. Pineda, A. F. V., Elle, M., & Iuel-Jensen, J. (2024). The role of design in sustainable transitions: The case of mobility in greater Copenhagen. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 50, 100807. doi: 10.1016/j.eist.2023.100807.
7. United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for Sustainable development*. Retrieved from <https://doi.org/10.1891/9780826190123.ap02>.
8. Yakar-Pritchard, G., Mazhar, M. U., Domingues, A. R., & Bull, R. (2024). Measuring the impact of student knowledge exchange for sustainability: A systematic literature review and framework. *Cleaner Production Letters*, 6, 100056. doi: 10.1016/j.clpl.2024.100056.
9. Fedoryshyn, V., & Tkach, M. (2023). Neliniini pidkhody do fakhovoi pidhotovky studentiv fakultetiv mystetstv [Non-linear approaches to professional training of students of art faculties]. *Ukrainskyi Pedagogichnyi zhurnal - Ukrainian Pedagogical Journal*, (4), 137-146. doi: 10.32405/2411-1317-2023-4-137-146 [in Ukrainian].
10. Vilochani, S., McAlone, T. C., & Pigosso, D. C. A. (2024). Consolidation of management practices for sustainable product development: A systematic literature review. *Sustainable Production and Consumption*, 45, 115-125. doi: 10.1016/j.spc.2024.01.002.
11. Antonovych, Ye. A., Ivanenko, T. O., Korsunskyi, V. O., Linda, S. M., Nikolaieva, T. V., Pryshchenko, S. V...Chepeliuk, O. V. (2018). *Standart vyshchoi osvity pershoho (bakalavrskoho) rivnia, haluzi znan 02 «Kultura i mystetstvo» za spetsialnistiu 022 «Dyzain» [Standard of higher education of the first (bachelor) level, field of knowledge 02 «Culture and art» in the specialty 022 «Design»]. (№ 1391 from 13th December 2018). Kyiv : MES of Ukraine [in Ukrainian].*
12. Sheremet, M. K., Horbatiuk, R. M., Shyshkina, M. P., Dobrosiuk, I. I., Borysov, V. V., Briukhanova, N. O....Sopivnyk, R. V. (2019). *Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershyi (bakalavrskiy) riven, haluz znan 01 «Osvita/Pedahohika», spetsialnist 015 «Profesiina osvita (Za spetsializatsiiamy)» [Standard of higher education of Ukraine first (bachelor) level, field of knowledge 01 «Education/Pedagogy», specialty 015 «Professional education (By specialization)»]. (№ 1460 from 21th November 2019). Kyiv : MES of Ukraine [in Ukrainian].*
13. Shulika, V. V., Pecheniuk, T. H., Kasianenko, T. A., Mazur, V. P., & Kasian, T. K. (2019). *Standart vyshchoi osvity pershoho (bakalavrskoho) rivnia, haluzi znan 02 «Kultura i mystetstvo» za spetsialnistiu 023 «Obrazotvorche mystetstvo, dekoratyvne mystetstvo, restavratsiia» [Standard of higher education of the first (bachelor) level, field of knowledge 02 «Culture and art» in specialty 023 «Fine art, decorative art, restoration»]. (№ 725 from 24th May 2019). Kyiv : MES of Ukraine [in Ukrainian].*

14. Derkach, T. M., & Shuhailo, Y. V. (2022). *Adapting engineering education to challenges of sustainable development*, IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science. Vol. 1049, p. 012021. doi: 10.1088/1755-1315/1049/1/012021.

15. Frytsiuk, V., Martseva, L., & Liubarska, L. (2023). Stvorennia pidtrymuiuchoho seredovyshecha dlia rozvytku kreatyvnosti maibutnikh fakhivtsiv [Creation of a supportive environment for the development of creativity of future specialists]. *Naukovi zapysky VDPU imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: pedahohika i psykholohiia – Scientific notes of Mykhailo Kotsyubynskyi VDPU. Series: pedagogy and psychology, (74)*, 60-65. doi: 10.31652/2415-7872-2023-74-60-65 [in Ukrainian].

16. Stebliuk, S. (2018). Formuvannia ekonomichnoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv v umovakh koledzhu [Formation of economic competence among future specialists in college conditions]. *Osvitohichnyi dyskurs – Educational discourse, 3-4(22-23)*, 271-282. doi: 10.28925/2312-5829.2018.3-4.5697 [in Ukrainian].

17. Gangwar S. (2017). Effectiveness of project-based learning (constructivist learning approach) on students achievement in science at secondary level. *Educational Quest, 8(3)*, 737-741. doi: 10.5958/2230-7311.2017.00129.5.

18. Summers, E. J., & Dickinson, G. (2012). A longitudinal investigation of project-based instruction and student achievement in high school social studies. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning, 6(1)*, 82-103. doi:10.7771/1541-5015.1313.

19. Kingston S. (2018). Project-Based Learning & Student achievement: What does the research tell us? *PBL Evidence Matters, 1(1)*, 1-11.